

۲۰۱۹/۰۱/۱۳

محمد عمر حجیر

قانونی خرمن رسوایی «جمعیت» را باد کرد

انتشار نوار صوتی یونس قانونی که در آن آقای قانونی در رابطه به چگونگی معاملات ایشان و به اصطلاح حزب جمعیت سخن می‌گوید، این روزها بحث‌های داغی را در فضای عمومی افغانستان ایجاد کرده است. هرچند آقای قانونی بعد از نشر این نوار، نشر آن را «غیر اخلاقی و غیر انسانی» خواند و با این توجیه که افراد در گفت‌وگوهای خصوصی، متفاوت‌تر از صحبت‌های رسمی سخن می‌گویند، تلاش کرد تا آسیب‌های ایجاد شده در رابطه به سخنانش را ترمیم کند. اما به نظر می‌رسد که حرف‌های آقای قانونی به دلیل صحه‌گذاشتن بر برخی از واقعیت‌های تلخ سیاسی داخل حزب جمعیت و نوعیت تصمیم‌گیری اعضای ارشد آن، اکنون دیگر علنی شده است و قابل ترمیم نیست.

از میان صحبت‌های آقای قانونی سه نکته اصلی را می‌توان استنباط کرد:

۱. اختلافات کمر شکن در سطح رهبری جمعیت:

جمعیت اسلامی یکی از سازمان‌های سابقه‌دار افغانستان است. این سازمان از دوران جهاد به این سو در میان هویت ایدیولوژیک و هویت قومی خودش سرگردان بوده است. جمعیت اسلامی زیر رهبری برهان‌الدین ربانی، بانی و نخستین رهبر این سازمان در دوران جهاد تلاش می‌کرد تا در کنار حفظ هویت قومی این تنظیم، یک سازمان ایدیولوژیک اسلامی نیز باقی بماند. این تلاش‌ها تا هنگام به قدرت رسیدن این حزب، تا حدی موفق بود. البته با وجود این که اکثریت اعضا و پیروان این حزب تاجیک‌ها بودند، نماینده‌گانی از اقوام دیگر نیز در این حزب حضور و فعالیت داشتند. با سقوط حکومت داکتر نجیب‌الله و به قدرت رسیدن جمعیتی‌ها، ایدیولوژی، اولویت خودش را در میان پیروان این تنظیم از دست داد. جنگ بر سر قدرت، سبب شد تا قومیت جای بیش‌تری در این سازمان باز کند. این سبب شد تا شمار زیادی از پیروان غیر تاجیک جمعیت به سمت سازمان‌ها و گروه‌های دیگر مجاهدین که منافع قومی آنان را تامین می‌کردند، گرایش پیدا کنند.

بعد از سقوط حکومت مجاهدین و پیروزی طالبان، قدرت اصلی جمعیت به پنجشیر منتقل شد. در این دوران جمعیت بیش‌تر از پیش پنجشیری‌زده شد و تنوع درون‌قومی نیز در این سازمان از دست رفت. نقش برهان‌الدین ربانی پس از این دوره بیش‌تر یک جایگاه تشریفاتی و محترمانه بود.

با سقوط طالبان و امضای توافقات بن، شمار گسترده‌ای از فرماندهان پنجشیری دوران مقاومت به شمول آقای قانونی به کرسی‌های ارشد دولتی دست یافتند. این مسأله یکبار دیگر اختلافات درونی در میان جمعیت را تشدید کرد. با جان باختن آقای برهان‌الدین ربانی در پی یک حمله انتحاری، اعضای غیر پنجشیری جمعیت تلاش کردند تا با آوردن صلاح‌الدین ربانی به جایگاه رهبری جمعیت و گماشتن عطامحمد نور به ریاست شورای اجرایی این حزب، نقش رهبران پنجشیری در جمعیت را محدود کنند. با این وجود، حذف گسترده رهبران جمعیت از کرسی‌های حکومتی، روگردانی داکتر عبدالله بعد از تصاحب کرسی ریاست اجرایی و بازگشت گلبدین حکمتیار به کابل، یکبار دیگر سبب شد تا جمعیتی‌ها با وجود اختلاف نظرهای عمیق و جدی، در جلسات مشترکی حضور بیابند تا اتحاد داخلی‌شان را تقویت کنند. با این وجود، گسترده‌گی اختلافات و بی‌اعتمادی گسترده میان اعضای ارشد این سازمان سبب شد که آن‌ها حتی قادر به برگزاری کنگره جمعیت نشوند.

با نزدیک شدن انتخابات ریاست جمهوری، اختلافات میان اعضای ارشد جمعیت یکبار دیگر افزایش یافته است. از آنجایی که شمار زیادی از اعضای ارشد جمعیت مدعی معاونت اول ریاست جمهوری و ریاست اجرایی اند و از این طریق خواب کرسی نخست وزیری را در ذهن‌شان می‌پروراند، به نظر نمی‌رسد که جمعیت بتواند در انتخابات پیش رو از تاثیرگذاری جدی بر انتخابات برخوردار باشد.

اعتراف آقای قانونی مبنی بر این که صلاح‌الدین ربانی، وزیر امور خارجه و رهبر جمعیت در «تبانی» با داکتر عبدالله با اشرف غنی بیعت کرده است، به وضاحت نشان‌گر عمق اختلافات در میان جمعیت است.

۲. منافع قومی یا منافع شخصی:

د پانو شمیره: له 1 تر 2

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

پاڼه: دلیکنې د لیکنیزې ښې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ

نوار صوتی آقای قانونی برای نخستین بار پرده از یک واقعیت تلخ دیگر نیز بر می‌دارد و آن پرداختن آقای قانونی به سیاست از دیدگاه قومی و عمیق‌تر کردن جنگ قدرت در محور مسایل قومی است. آقای قانونی با این استدلال که وی و جمع دیگری از اعضای ارشد جمعیت در پی تعدیل نظام سیاسی افغانستان به یک نظام نیمه‌ریاستی‌اند، در تلاش‌اند تا به این بهانه داکتر عبدالله و صلاح‌الدین را متهم به «خیانت» نموده و از این طریق احساسات هموطنان تاجیک را به نفع خود بسیج کنند.

از سوی دیگر تجربه یک‌دهه‌ی گذشته نشان داده است که مسایل قومی در آستانه انتخابات همیشه به واسطه سیاستمداران داغ می‌شود و مردم حساس ساخته می‌شوند تا به این ترتیب آن عده از رأی‌دهندگان احساساتی که در محور قوم رأی خودشان را به صندوق‌ها می‌ریزند، از آن‌ها حمایت کنند.

شکی نیست که مسایل قومی و اتنیکی در بازار سیاست افغانستان توسط سیاستمداران دامن زده می‌شود. با این حال، تجربه نشان داده است که قومیت برای سیاستمداران افغان تنها به مثابه کارت بازی مورد استفاده قرار می‌گیرد و بس. آن‌ها تنور احساسات قومی مردم را داغ می‌کنند تا در معاملات کلان سیاسی از آن به نفع شخصی و خانواده‌گی‌شان سود ببرند. یک نگاه کوتاه به کارنامه سیاسی شخص آقای قانونی به خوبی موید این نکته است. حتا مخاطبان هم‌تبار وی نیز با توجه به سوابق کاری آقای قانونی می‌دانند که موضع‌گیری‌های جناب ایشان چه در راستای تعدیل نظام سیاسی و چه تمرکززدایی به منظور افزایش قدرت شخصی و خانواده‌گی خودشان است و بس. به این معنا که اگر گروه سیاسی مدنظر آقای قانونی به قدرت برسد و نظام سیاسی چه تعدیل شود و چه نشود، آقای قانونی چیزی را از دست نمی‌دهد. چون دستیابی به قدرت که تنها هدف ایشان است در نهایت منجر به افزایش قدرت شخصی آقای قانونی خواهد شد. در نتیجه و بار دیگر هم‌مانند تجربه‌ی کاری ایشان در وزارت‌های معارف و داخله و ریاست ولسی جرگه، شمار بیش‌تری از اعضای خانواده آقای قانونی فرصت خواهند یافت تا به کرسی‌های بلند دولتی دست پیدا کنند.

۳. آتشی در خرگاه انتخاباتی حنیف اتمر:

یونس قانونی در این نوار صوتی می‌گوید که با وجود رفت‌وآمدهای نماینده‌گان اشرف غنی، آقای غنی به وضاحت گفته است که حاضر نیست تا در تکت انتخاباتی خودش معاونت سوم و ریاست اجرایی را بگنجانند. او در ادامه می‌گوید که برخلاف آقای غنی، حنیف اتمر به این خواسته آنان تن داده است. این در حالی است که بعد از نشر نوار صوتی آقای قانونی، دفتر آقای اتمر هیچ‌گونه واکنشی نسبت به سخنان وی نشان نداده است. زیرا تیم انتخاباتی آقای اتمر می‌داند که هرگونه واکنش در برابر این سخنان از یک طرف به ضرر معامله سیاسی آنان با قانونی و شرکای جمعیتی‌اش منجر می‌شود و از سوی دیگر جایگاه آقای اتمر را در میان دیگر طرفدارانش تضعیف می‌کند.

شاید آقای اتمر به قانونی وعده افزایش یک کرسی معاونیت و ایجاد ریاست اجرایی و در صورت پیروزی تعدیل قانون اساسی و ایجاد کرسی صدرات را داده باشد. اما واقعیت این است که حنیف اتمر به هیچ صورتی قادر نخواهد بود تا بر خلاف قانون اساسی و قانون انتخابات، یک چنان تکت انتخاباتی را شکل بدهد و با آن به انتخابات برود. البته این را آقای قانونی نیز به خوبی می‌داند.

از سوی دیگر، افشای یک چنین معامله‌ای میان آقای اتمر و شرکای جمعیتی آقای قانونی پیشاپیش تیم انتخاباتی آقای اتمر را در وضعیت دشواری قرار داده است. حنیف اتمر حتا اگر به خاطر کسب رأی جمعیتی‌ها حاضر به معامله سیاسی نیز شود، حداقل تا قبل از اعلام نتایج انتخابات، نمی‌خواهد این مسأله افشا گردد. چون افشای یک چنین معامله‌ای جایگاه اتمر را در میان حامیان قومی‌اش که به صورت گسترده‌ای حامی نظام سیاسی متمرکز سیاسی‌اند، تضعیف می‌کند و آنان را به سمت رقبای آقای اتمر می‌کشاند.

حرف آخر

ممکن است با وجود افشای این رازها، در معامله سیاسی میان آقای قانونی و اتمر تغییری ایجاد نشود، اما حرف‌های آقای قانونی به اندازه کافی بهانه به دست رقبای ایشان می‌دهد. این سبب می‌شود تا تیم حنیف اتمر خیلی پیش‌تر از انتخابات با مشکلات زیادی مواجه شود. از سوی دیگر، افشای این سخنان پرده از روی خباثت سیاسی کسانی بر می‌دارد که زیر نام دموکراسی و انتخابات در صدد سوء استفاده از احساسات قومی مردم اند و از طریق آن در تلاش تحمیل خودشان بر سرنوشت مردمی‌اند که دهه‌ها است قربانی معاملات سیاسی چند معامله‌گر شده‌اند. هشت صبح - شنبه، ۲۲ جدی ۱۳۹۷

د پانو شمیره: له 2 تر2

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پټه له مور سره اړیکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

پادونه: دليکنی د ليکنيزې بني پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په خير و لولۍ